

Ši informacijos suvestinė parengta kartu su ES notariatų taryba (CNUe).**1 Kaip išdėstoma paskutinė valia dėl turto palikimo (testamentu, bendruoju testamentu, paveldėjimo susitarimu)?**

Paveldėjimo teisė ir taisyklės, kuriomis vadovaudamiesi teismai, kitos institucijos ir įgaliojami asmenys sprendžia paveldėjimo klausimus, nustatytos Paveldėjimo įstatyme (*Narodne Novine* (NN; Kroatijos Respublikos oficialusis leidinys), Nr. 48/03, 163/03, 35/05 ir 127/13).

Paskutinė valia dėl turto palikimo gali būti pareiškama sudarant testamentą. Testamentą gali sudaryti bet kuris veiksnius 16 metų sulaukęs asmuo. Galioja tik įstatyme nustatyta forma ir būtinuosius reikalavimus atitinkantis testamentas. Įprastomis aplinkybėmis galima sudaryti asmeninį arba oficialų testamentą, o žodinį testamentą galima sudaryti tik išimtinėmis aplinkybėmis.

Asmeninis testamentas yra liudytojų akivaizdoje ranka surašomas testamentas. Rašytinį testamentą ranka surašo ir pasirašo testatorius. Liudytojų akivaizdoje testamentą gali sudaryti skaityti ir rašyti galintis testatorius, kuris dviejų vienu metu dalyvaujančių liudytojų akivaizdoje pareiškia, kad dokumente, nepaisant to, kas jį sudarė, yra pareikšta paskutinė jo valia, ir jį pasirašo. Liudytojai privalo pasirašyti testamentą.

Oficialus testamentas sudaromas dalyvaujant valdžios institucijoms. Galiojantį testamentą oficialaus testamento forma gali sudaryti kiekvienas asmuo. Skaityti arba pats pasirašyti negalintis asmuo įprastomis aplinkybėmis gali sudaryti tik oficialų testamentą. Testatoriaus prašymu oficialų testamentą gali sudaryti vienas iš teisiškai įgaliotų asmenų: savivaldybės teismo teisėjas, savivaldybės teismo patarėjas ir notaras, taip pat užsienyje esantis Kroatijos Respublikos konsulinis arba diplomatinis / konsulinis atstovas. Procedūra ir veiksmai, kurių turi imtis oficialų testamentą sudarantis įgaliojasis asmuo, nustatyti įstatyme.

Testatorius, norintis savo testamentui suteikti tarptautinio testamento formą, privalo asmeniui, kuris turi įgaliojimus sudaryti oficialius testamentus, pateikti prašymą. Tarptautinio testamento sudarymo tikslas – užtikrinti, kad tokios formos testamentas būtų pripažįstamas 1973 m. Konvencija, nustatančią bendrą tarptautinio testamento formą, pasirašiusiose valstybėse, kurios į savo teisę perkėlė su tarptautiniu testamentu susijusias nuostatas.

Testatorius savo paskutinę valią žodžiu vienu metu dalyvaujant liudytojams gali pareikšti tik išimtinėmis aplinkybėmis, dėl kurių negalima sudaryti jokios kitos galiojančios formos testamento. Toks testamentas nustoja galioti praėjus 30 dienų nuo momento, kai išnyksta aplinkybės, kuriomis jis buvo sudarytas.

Paveldėjimo susitarimai (susitarimas, kuriuo asmuo testamentu palieka savo palikimą ar jo dalį kitai susitarimo šaliai arba trečiajam asmeniui), susitarimai dėl paveldėjimo ateityje arba testamentinės išskirtinės (susitarimas, kuriuo asmuo perleidžia palikimą, kurio jis tikisi; susitarimas dėl gyvo trečiojo asmens paveldėjimo; susitarimas dėl testamentinės išskirtinės arba kitos naudos, kurios susitariančioji šalis tikisi iš dar neatsiradusio palikimo) ir susitarimai dėl testamento turinio (susitarimas, kuriuo asmuo įsipareigoja į savo testamentą įtraukti tam tikrą nuostatą arba jos neįtraukti, panaikinti savo testamente nuostatą arba jos nepanaikinti) pagal Kroatijos teisę nelaikomi priimtiniais, todėl yra niekiniai.

Pagal Kroatijos teisę susitarimą dėl turto perdavimo ir padalijimo leidžiama sudaryti bet kuriuo asmens gyvenimo etapu. Tai yra susitarimas, kurį aukštutinės linijos giminaitis (perleidėjas) sudaro su savo palikuonimis ir kuriuo perleidėjas padalija ir perleidžia savo palikuonims visą sandorio sudarymo metu turimą turtą arba jo dalį. Norint, kad susitarimas galiotų, reikia gauti visų vaikų ir kitų palikuonių, kuriems perleidėjas suteikia paveldėjimo teisę, sutikimą. Susitarimas turi būti sudarytas raštu ir jį turi patvirtinti kompetentingo teismo teisėjas arba jis turi būti sudarytas notarinio akto forma arba notaro (t. y. susitarimas tampa teisiškai privalomas). Sudarant sandorį gali dalyvauti perleidėjo sutuoktinis, kurio sutikimas tokiu atveju taip pat yra reikalingas. Šiame susitarime aptartas turtas neįtraukiamas į palikimą ir nustatant palikimo vertę jį neatsižvelgiama.

Pagal Kroatijos teisę neleidžiama sudaryti susitarimo dėl neatsiradusio palikimo atsisakymo. Išimtiniais atvejais palikuonis, kuris negali savarankiškai įgyvendinti savo teisių, gali su aukštutinės linijos giminaičiu sudaryti susitarimą dėl palikimo, į kurį palikuonis turėtų teisę pirmojo giminaičio mirties atveju, atsisakymo iš anksto. Tokį susitarimą dėl palikimo, kuris jam atitektų sutuoktinio mirties atveju, gali sudaryti ir kitas sutuoktinis. Susitarimas turi būti sudarytas raštu ir jį turi patvirtinti kompetentingo teismo teisėjas arba jis turi būti sudarytas notarinio akto forma arba notaro (t. y. susitarimas tampa teisiškai privalomas).

2 Ar paskutinė valia turi būti registruojama, ir jeigu taip, koku būdu?

Apie faktą, kad testamentas buvo sudarytas, atiduotas saugoti ir paskelbtas, padaromas įrašas Kroatijos testamentų registre, kurį tvarko Kroatijos notaru rūmai. Testatoriaus prašymu su šiais faktais susijusią informaciją registravimo tikslais teikia kompetentingi teismai, notari, prokurorai ir testamentą sudarę asmenys. Testamentų neprivaloma registruoti Kroatijos testamentų registre, o tai, kad testamentas neįregistruojamas registre arba neatiduodamas kur nors konkrečiai saugoti, nereiškia, kad testamentas negalioja.

Iki testatoriaus mirties registre esanti informacija neteikiama niekam, išskyrus testatorių arba asmenį, kuriam testatorius šiuo tikslu suteikė aiškų leidimą. Oficialaus testamento patvirtinimo byloje patvirtinimo procedūrą vykdančias teismas arba notaras privalo prašyti Kroatijos testamentų registro suteikti visą informaciją apie galimus palikėjo testamentus.

3 Ar taikomi laisvės išreikšti paskutinę valią dėl turto palikimo apribojimai (pvz., privalomoji palikimo dalis)?

Testatoriaus laisvę pareikšti savo valią dėl turto palikimo riboja asmenų, turinčių teisę gauti privalomąją palikimo dalį, ir privalomosios palikimo dalies institutai.

Asmenys, turintys teisę gauti privalomąją palikimo dalį:

testatoriaus palikuonys, įvairiai, testatoriaus, kaip partnerio, globojami vaikai ir jų palikuonys, testatoriaus sutuoktinis arba nesantuokinis partneris, testatoriaus gyvenimo partneris arba neoficialus gyvenimo partneris turi teisę į privalomąją palikimo dalį, kurią sudaro pusė palikimo dalies, kuri jiems atitektų pagal įstatymą, jeigu testamentas nebūtų sudarytas;

testatoriaus tėvai, įvairintojai ir kiti aukštutinės linijos giminaičiai turi teisę į privalomąją palikimo dalį tik jeigu jie turi nuolatinį nedarbingumą ir yra nepasiturintys, o jų privalomoji palikimo dalis sudaro vieną trečdalią palikimo dalies, kuri jiems atitektų pagal įstatymą, jeigu testamentas nebūtų sudarytas. Asmenys, turintys teisę gauti privalomąją palikimo dalį, turi teisę reikalauti privalomosios palikimo dalies tik jeigu konkrečiu atveju jiems paveldėjimo teisė suteikiama kaip įpėdiniams pagal įstatymą.

Pagrindai, kuriais remdamasis testatorius gali visiškai ar iš dalies atimti paveldėjimo teisę iš įpėdinio, turinčio teisę į privalomąją palikimo dalį, nustatyti įstatyme. Testatorius taip gali pasielgti, jeigu įpėdinis testatoriui padarė sunkų pažeidimą nesilaikydamas teisinio arba moralinio įsipareigojimo, atsirandančio

iš įpėdinio ir testatoriaus šeimos santykių; jeigu įpėdinis tyčia padarė sunkų nusikaltimą testatoriui arba jo sutuoktiniui, vaikui ar tėvui (motinai); jeigu įpėdinis padarė nusikaltimą Kroatijos Respublikai arba tarptautinės teisės saugomoms vertybėms; jeigu įpėdinis gyveno tingiai ir nedorai. Testatorius, kuris nori iš įpėdinio atimti paveldėjimo teisę, privalo tai aiškiai pareikšti testamente nurodydamas tokio teisės atėmimo pagrindus. Paveldėjimo teisės atėmimo priežastis turi egzistuoti testamento sudarymo metu. Išimtiniais atvejais įpėdinis netenka paveldėjimo teisės tiek, kiek jis jos pats atsisako, o kitų asmenų, kurie gali paveldėti palikimą, teisės nustatomos taip, tarsi paveldėjimo teisės atsisakęs įpėdinis būtų miręs anksčiau nei testatorius.

Be to, testatorius gali paveldėjimo teisę atimti ne tik iš asmenų, turinčių teisę gauti privalomąją palikimo dalį, bet ir aiškiai atimti iš palikuonio, turinčio teisę į privalomąją palikimo dalį, visą palikimą arba jo dalį, jeigu palikuonis yra labai įsikolinęs arba pernelyg išlaidauja. Užtuot atitekusi palikuoniui, kuriam atimta paveldėjimo teisė, ta dalis pereina jo palikuonims. Toks paveldėjimo teisės atėmimas galioja tik jeigu testatoriaus mirties metu asmuo, kuriam buvo atimta paveldėjimo teisė, turi nedarbingą ir nepasiturintį anksčiau mirusio vaiko nepilnametį vaiką arba nepilnametį vaikaitį arba anksčiau mirusio vaiko pilnametį vaiką arba vaikaitį. Įpėdinis, kuriam atimta paveldėjimo teisė, iš testatoriaus paveldi tą dalį, kuriai netaikomas paveldėjimo teisės atėmimas, ir, be to, ją paveldi tada, kai testatoriaus mirties metu nebegalioja sąlygos, kuriomis buvo atimta paveldėjimo teisė.

4 Jei paskutinė valia dėl turto palikimo neišreikšta, kas yra paveldėtojas ir kiek turto paveldi?

Jeigu testatorius nepaliko jokio testamento, įstatyme nustatyta paveldėjimo eilės tvarka paveldi jo įpėdiniai pagal įstatymą ir šiuo atveju laikomasi principo, kad aukštesnės paveldėjimo eilės įpėdiniai paveldi pirmi, palyginti su žemesnėmis paveldinčių įpėdinių eilėmis.

Testatoriaus įpėdiniai pagal įstatymą:

palikuonys, įvaikai ir testatoriaus kaip partnerio globojami vaikai ir jų palikuonys, sutuoktinis, nesantuokinis partneris, gyvenimo partneris, neoficialus gyvenimo partneris, tėvai, įvaikintojai, broliai ir seserys ir jų palikuonys, seneliai ir jų palikuonys, kiti aukštutinės linijos giminaičiai.

Kalbant apie paveldėjimo teisę, pažymėtina, kad nesantuokinis partneris yra prilyginamas sutuoktiniui, o nesantuokiniai vaikai ir jų palikuonys – santuokiniam vaikams ir jų palikuonims. Nesantuokinė sąjunga, kuria suteikiama paveldėjimo teisė, yra tam tikrą laiką (ne mažiau kaip trejus metus arba mažiau, jeigu tokioje sąjungoje gimė vaikas) trukusi nesusituokiosios moters ir nesusituokiosio vyro gyvenimo sąjunga, kuri pasibaigė mirus testatoriui, jeigu ji atitinka santuokos galiojimui keliamas būtinąsias sąlygas.

Kalbant apie paveldėjimo teisę, pažymėtina, kad gyvenimo partneris yra prilyginamas sutuoktiniui, o jo globojami vaikai – jo paties vaikams. Gyvenimo partnerystė yra dviejų tos pačios lyties asmenų šeimos gyvenimo sąjunga, sudaryta kompetentingoje institucijoje pagal specialaus įstatymo nuostatas (Tos pačios lyties partnerystės įstatymas).

Kalbant apie paveldėjimo teisę, pažymėtina, kad neoficialus gyvenimo partneris yra prilyginamas nesantuokiniam partneriui. Neoficiali gyvenimo partnerystė yra dviejų tos pačios lyties asmenų šeimos gyvenimo sąjunga, kai šie asmenys nesudarė gyvenimo partnerystės kompetentingoje institucijoje, jeigu ta sąjunga truko ne mažiau kaip trejus metus ir iš pat pradžių atitiko gyvenimo partnerystės galiojimui taikomas būtinąsias sąlygas.

Testatoriaus palikuonys ir sutuoktinis paveldi pirmą eilę. Pirmos eilės įpėdiniai palikimą paveldi lygiomis dalimis. *Per stirpes* padalijimas taikomas šiai paveldėjimo eilės tvarkai, todėl palikimo dalį, kuri būtų atitekusi anksčiau mirusiam vaikui, jeigu jis būtų pergyvenęs testatorių, lygiomis dalimis paveldi jo vaikai, t. y. testatoriaus vaikaičiai; jeigu kuris nors vaikaitis mirė anksčiau nei testatorius, dalį, kuri būtų atitekusi tam vaikaitiui, jeigu jis būtų gyvas testatoriaus mirties metu, lygiomis dalimis paveldi jo vaikai, t. y. testatoriaus provaikaičiai, ir šios paveldėjimo tvarkos laikomasi tol, kol yra kokių nors gyvų testatoriaus palikuonių.

Jokių palikuonių neturinčio testatoriaus palikimą paveldi antros eilės įpėdiniai – testatoriaus tėvai ir sutuoktinis. Testatoriaus tėvai paveldi pusę palikimo, o testatoriaus sutuoktinis – kitą pusę palikimo. Jeigu abu tėvai mirė anksčiau nei testatorius, sutuoktinis paveldi visą palikimą. Jeigu sutuoktinis nepergyvena testatoriaus, visą palikimą lygiomis dalimis paveldi testatoriaus tėvai; jeigu vienas iš testatoriaus tėvų mirė anksčiau nei testatorius, palikimo dalį, kuri atitektų tam tėvui (motinai), jeigu jis (ji) būtų pergyvenęs (-usi) testatorių, paveldi kitas tėvas (motina). Testatoriaus broliai ir seserys ir jų palikuonys paveldi iš testatoriaus antrą eilę, jeigu sutuoktinis nepergyvena testatoriaus ir jeigu abu testatoriaus tėvai mirė anksčiau nei testatorius. Tokiu atveju (jeigu vienas iš testatoriaus tėvų arba abu tėvai mirė anksčiau nei testatorius, kuris neturi pergyvenusio sutuoktinio) palikimo dalį, kuri atitektų kiekvienam iš tėvų, jeigu jie būtų pergyvenę testatorių, paveldi jų vaikai (testatoriaus broliai ir seserys), vaikaičiai, provaikaičiai ir tolimesni palikuonys pagal taisyklės, kurios taikomos tais atvejais, kai testatoriaus palikimą paveldi jo vaikai ir kiti palikuonys. Jeigu vienas iš testatoriaus tėvų mirė anksčiau nei testatorius, kuris neturi pergyvenusio sutuoktinio, ir neturi jokių palikuonių, palikimo dalį, kuri atitektų tam tėvui (motinai), jeigu jis (ji) būtų pergyvenęs (-usi) testatorių, paveldi kitas tėvas (motina); jeigu kitas tėvas (motina) taip pat mirė anksčiau nei testatorius, kuris neturi pergyvenusio sutuoktinio, to tėvo (motinos) palikuonys paveldi dalį, kuri būtų perėjusi abiem tėvams.

Testatoriaus, kuris neturi jokių palikuonių, sutuoktinio ar tėvų arba kurio tėvai neturi jokio palikuonio, palikimą paveldi trečios eilės įpėdiniai. Trečia eilę paveldi testatoriaus seneliai, pusę palikimo paveldi seneliai iš tėvo pusės, o kitą pusę – seneliai iš motinos pusės. Tos pačios giminystės linijos seneliai paveldi lygiomis dalimis. Jeigu vienas iš šios giminystės linijos aukštutinės linijos giminaičių mirė anksčiau nei testatorius, palikimo dalį, kuri atitektų tam aukštutinės linijos giminaičiui, jeigu jis būtų pergyvenęs testatorių, paveldi jo palikuonys (vaikai, vaikaičiai ir tolimesni palikuonys) pagal taisyklės, kurios taikomos tais atvejais, kai testatoriaus palikimą paveldi jo vaikai ir kiti palikuonys. Jeigu vienos giminystės linijos seneliai mirė anksčiau nei testatorius ir neturi jokių palikuonių, palikimo dalį, kuri atitektų seneliams, jeigu jie būtų pergyvenę testatorių, paveldi kitos giminystės linijos seneliai arba jų palikuonys. Testatoriaus, kuris neturi jokių palikuonių ar tėvų, arba jeigu tokie giminaičiai ir tėvai neturi jokio palikuonio, sutuoktinio ar senelių, kurie taip pat neturi jokio palikuonio, palikimą paveldi ketvirtos eilės įpėdiniai. Testatoriaus proseneliai paveldi ketvirtą eilę. Pusę palikimo paveldi proseneliai iš tėvo pusės (šių pusę lygiomis dalimis paveldi testatoriaus senelio iš tėvo pusės tėvai ir testatoriaus senelės iš tėvo pusės tėvai) ir pusę – proseneliai iš motinos pusės (šių pusę lygiomis dalimis paveldi testatoriaus senelio iš motinos pusės tėvai ir testatoriaus senelės iš motinos pusės tėvai). Jeigu kurio nors iš šių aukštutinės linijos giminaičių nėra gyvo, palikimo dalį, kuri jam atitektų, jeigu jis būtų gyvas, paveldi aukštutinės linijos giminaitis, kuris buvo jo sutuoktinis. Jeigu viena iš šių aukštutinės linijos giminaičių porų nėra gyva, palikimo dalis, kurios joms atitektų, jeigu jos būtų gyvos, paveldi kita tos pačios giminystės linijos pora. Jeigu nėra gyvų vienos giminystės linijos prosenelių, palikimo dalį, kuri jiems atitektų, jeigu jie būtų gyvi, paveldi kitos giminystės linijos proseneliai.

Jeigu nėra jokių ketvirtos eilės įpėdinių, palikimą paveldi tolimesni testatoriaus aukštutinės linijos giminaičiai pagal jo proseneliams taikomas paveldėjimo taisyklės.

5 Kokia institucija kompetentinga:

5.1 spręsti paveldėjimo klausimus?

Oficialaus testamento patvirtinimo bylas pirmąją instanciją nagrinėja savivaldybės teismas arba notaras, kuris veikia kaip teismo patikėtinis. Savivaldybės teismo teritorinė jurisdikcija nagrinėti oficialaus testamento patvirtinimo bylas nustatoma pagal testatoriaus nuolatinę gyvenamąją vietą mirties metu arba, jeigu tokios vietos nėra, pagal gyvenamąją vietą, pagal vietą Kroatijos Respublikoje, kurioje yra didžioji jo palikimo dalis, arba pagal piliečių registre registruotą testatoriaus vietą. Teismas paveda nagrinėti oficialaus testamento patvirtinimo bylą notarui, o jeigu teismo veiklos teritorijoje yra keletas įregistruotų notarų biurų, bylos jiems paskirstomos vienodai pagal notaro pavardę abėcėlės tvarka.

5.2 priimti pareiškimą dėl paveldėjimo atsisakymo arba priėmimo?

Pareiškimas dėl palikimo priėmimo arba atsisakymo (pareiškimas dėl palikimo) gali būti padaromas žodžiu bet kuriame savivaldybės teisme, oficialaus testamento patvirtinimo bylas nagrinėjančiame teisme arba notaro, nagrinėjančio oficialaus testamento patvirtinimo bylą, akivaizdoje arba kitu atveju patvirtintas dokumentas, kuriame yra pareiškimas dėl palikimo, gali būti įteikiamas oficialaus testamento patvirtinimo bylą nagrinėjančiam teismui arba notarui.

Pareiškimo dėl palikimo priėmimo arba atsisakymo negalima atšaukti.

Pareiškimas dėl palikimo nėra privalomas. Laikoma, kad asmuo, kuris nepadarė pareiškimo dėl palikimo atsisakymo, nori būti įpėdiniu. Asmuo, kuris padarė galiojantį pareiškimą dėl palikimo priėmimo, paskui negali atsisakyti tokio pareiškimo.

5.3 priimti pareiškimą dėl testamentinės išskirtinės priėmimo arba atsisakymo?

Pareiškimas dėl palikimo atsisakymo arba priėmimo gali būti padaromas žodžiu oficialaus testamento patvirtinimo bylas nagrinėjančiame teisme arba notaro, nagrinėjančio oficialaus testamento patvirtinimo bylą, akivaizdoje arba oficialaus testamento patvirtinimo bylą nagrinėjančiam teismui arba notarui gali būti įteikiamas patvirtintas dokumentas, kuriame yra pareiškimas dėl palikimo atsisakymo.

5.4 priimti pareiškimą dėl privalomosios palikimo dalies priėmimo arba atsisakymo?

Teisė į privalomąją palikimo dalį yra paveldėjimo teisė, kuri įgyjama mirus testatoriui. Asmenys, turintys teisę gauti privalomąją palikimo dalį, pareiškimą dėl privalomosios palikimo dalies priėmimo arba atsisakymo gali padaryti žodžiu bet kuriame savivaldybės teisme, oficialaus testamento patvirtinimo bylas nagrinėjančiame teisme arba notaro, nagrinėjančio oficialaus testamento patvirtinimo bylą, akivaizdoje arba oficialaus testamento patvirtinimo bylą nagrinėjančiam teismui arba notarui gali įteikti patvirtintą dokumentą, kuriame yra pareiškimas dėl palikimo.

Teisė į privalomąją palikimo dalį įgyvendinama oficialaus testamento patvirtinimo byloje tik asmens, turinčio teisę gauti privalomąją palikimo dalį, prašymu; jeigu asmuo, turintis teisę gauti privalomąją palikimo dalį, oficialaus testamento patvirtinimo byloje nereikalauja suteikti teisės į privalomąją palikimo dalį, teismas arba notaras neprivalo nustatyti jo teisės į privalomąją palikimo dalį.

6 Trumpai aprašykite nacionalinės teisės procedūrą, pagal kurią sprendžiami paveldėjimo klausimai, įskaitant turto realizavimo ir padalijimo klausimus (taip pat nurodykite, ar paveldėjimo procedūrą turi pradėti teismas ar kita kompetentinga institucija, ar ji pradeda automatiškai).

Oficialaus testamento patvirtinimo bylos yra ne ginčo tvarka nagrinėjamos bylos, kuriose siekiama nustatyti testatoriaus įpėdinius, testatoriaus palikimo turta ir kitas su palikimu susijusias teises, kurios priklauso įpėdiniams, testamentinės išskirtinės gavėjams ir kitiems asmenims.

Oficialaus testamento patvirtinimo bylas nagrinėja savivaldybės teismas arba notaras, kuris veikia kaip teismo patikėtinis. Savivaldybės teismas, turintis teritorinę jurisdikciją nagrinėti oficialaus testamento patvirtinimo bylą, taip pat vadinamas paveldėjimo klausimus nagrinėjančiu teismu. Savivaldybės teismo teritorinė jurisdikcija nagrinėti oficialaus testamento patvirtinimo bylas nustatoma pagal testatoriaus nuolatinę gyvenamąją vietą mirties metu arba, jeigu tokios vietos nėra, pagal gyvenamąją vietą, pagal vietą Kroatijos Respublikoje, kurioje yra didžioji jo palikimo dalis, arba pagal piliečių registre registruotą testatoriaus vietą.

Oficialaus testamento patvirtinimo byla iškeliami *ex officio* teismui gavus mirties liudijimą, nuorašą iš mirčių registro arba lygiavertį dokumentą. Teismas paveda nagrinėti oficialaus testamento patvirtinimo bylą notarui, kurio biuras yra įregistruotas teismo veiklos teritorijoje, įteikia jam mirties liudijimą ir nustato bylos nagrinėjimo terminą. Notaras, vadovaudamasis teismo sprendimu, kuriuo jam pavedama nagrinėti bylą, ir Paveldėjimo įstatymo nuostatomis, bylą nagrinėja kaip teismo patikėtinis. Paprastai oficialaus testamento patvirtinimo bylas nagrinėja notaras, kuris veikia kaip patikėtinis, o teismas tokias bylas nagrinėja tik išimtiniais atvejais.

Jeigu notaras oficialaus testamento patvirtinimo byloje veiksmus atlieka kaip teismo patikėtinis, jis, kaip ir teisėjas arba savivaldybės teismo patarėjas, turi įgaliojimus imtis visų byloje reikalingų veiksmų ir priimti visus sprendimus, išskyrus atvejus, kai Paveldėjimo įstatyme nustatyta, kad sprendimai turi būti priimami kitokiu būdu. Jeigu notarui nagrinėjant bylą šalys ginčija faktus, nuo kurių priklauso viena iš jų teisių (pvz., paveldėjimo teisė, paveldimos dalies dydis ir pan.) arba palikimo turtas ar testamentinės išskirtinės dalykas, notaras privalo gražinti bylą teismui, kad jis priimtų sprendimą sustabdyti bylos nagrinėjimą ir nurodytų šalims imtis civilinių arba administracinių veiksmų. Jeigu notarui nagrinėjant bylą šalys ginčija faktus, nuo kurių priklauso teisė į testamentinę išskirtinę arba kita teisė, notaras privalo gražinti bylą teismui, kuris nurodo tos bylos šalims imtis civilinių arba administracinių veiksmų, tačiau oficialaus testamento patvirtinimo byla nestabdoma. Konkrečiais įstatyme nustatytais atvejais (priimant sprendimą dėl palikimo atskyrimo nuo įpėdinio turto, keleto įpėdinių, kurie gyvena kartu su testatoriumi arba uždirbo bendrą pajamų, teisės ir dėl namų ūkio daiktų padalijimo) notaras gali priimti sprendimus tik visoms bylos šalims sutikus, priešingu atveju notaras taip pat privalo gražinti bylą teismui. Teismas, kuris pavedė oficialaus testamento patvirtinimo bylą nagrinėti notarui, nuolat stebi, kaip jis nagrinėja bylą.

Pagrindinė oficialaus testamento patvirtinimo bylos sudedamoji dalis yra posėdžiai, kuriuose nagrinėjami paveldėjimo klausimai, todėl gali būti surengtas vienas ar daugiau tokių posėdžių.

Posėdis, kuriame nagrinėjami paveldėjimo klausimai, nėra rengiamas, jeigu palikėjas nepaliko jokio palikimo arba jeigu testatorius paliko tik kilnojamąjį turta ir lygiavertes teises ir nė vienas iš paveldinčių asmenų neprašo nagrinėti oficialaus testamento patvirtinimo bylos.

Šalys (įpėdiniai, testamentinės išskirtinės gavėjai, kiti asmenys, įgyvendinantys su palikimu susijusias teises), asmenys, galintys pareikšti reikalavimą dėl palikimo (kai yra sudarytas testamentas), testamento vykdytojas (jeigu paskirtas) ir kiti suinteresuoti asmenys gali būti kviečiami į posėdį, kuriame nagrinėjami paveldėjimo klausimai. Įteikdamas šaukimą į posėdį teismas arba notaras informuoja suinteresuotus asmenis apie pradėtą bylą ir apie tai, ar teismui arba notarui buvo įteiktas koks nors testamentas, ir prašo suinteresuotų šalių nedelsiant pateikti rašytinį testamentą arba dokumentą, kuriuo patvirtinamas sudarytas žodinis testamentas, jeigu jie jį turi, arba nurodyti žodinio testamento liudytoją. Tokiems suinteresuotiems asmenims šaukime aiškiai nurodoma, kad iki bus priimtas sprendimas dėl paveldėjimo pirmąją instanciją jie gali posėdyje arba viešai patvirtinto dokumento forma padaryti pareiškimą dėl palikimo atsisakymo ir kad jiems neatvykus į posėdį arba nepadarius tokio pareiškimo bus laikoma, kad jie nori būti įpėdiniais.

Visi klausimai, susiję su sprendimo oficialaus testamento patvirtinimo byloje priėmimu, visų pirma susiję su paveldėjimo teise, paveldimos dalies dydžiu ir teisėmis į testamentines išskirtines, bus aptariami oficialaus testamento patvirtinimo byloje. Teismas arba notaras sprendimą priima remdamasis visų posėdžių rezultatais. Teismas arba notaras turi įgaliojimus patvirtinti bylos šalių nenurodytus faktus ir pateikti šalių nepasūlytus įrodymus, jeigu teismas arba notaras mano, kad tokie faktai ir įrodymai yra svarbūs priimant sprendimą. Teismas arba notaras sprendimą dėl teisių paprastai priima sudaręs galimybes pasisakyti suinteresuotiems asmenims. Sprendimus dėl visų tinkamai iškvieštų, tačiau į posėdį neatvykusių asmenų teisių teismas arba notaras priima remdamasis turima informacija ir atsižvelgdamas į tokių asmenų rašytinius pareiškimus, gautus iki sprendimo priėmimo.

Pareiškimai dėl palikimo yra pareiškimai, kuriais įpėdinis priima palikimą arba jo atsisako. Pareiškimą dėl paveldėjimo gali padaryti kiekvienas asmuo, tačiau tai nėra privaloma. Laikoma, kad asmuo, kuris nepadarė pareiškimo dėl palikimo atsisakymo, nori būti įpėdiniu. Asmuo, kuris padarė galiojantį pareiškimą dėl

palikimo priėmimo, paskui negali atsisakyti tokio pareiškimo. Teismas arba notaras nereikalauja, kad kas nors padarytų pareiškimą dėl palikimo, tačiau įpėdinis, jeigu nori, tokį pareiškimą gali padaryti žodžiu oficialaus testamentato patvirtinimo bylą nagrinėjančiame teisme arba tokią bylą nagrinėjančio notaro akivaizdoje arba bet kuriame savivaldybės teisme arba oficialaus testamentato patvirtinimo bylą nagrinėjančiam teismui arba notarui pateikdamas patvirtintą dokumentą, kuriame yra pareiškimas dėl palikimo. Įpėdiniui darant pareiškimą dėl palikimo atsisakymo teismas arba notaras turi jį įspėti apie tokio pareiškimo pasekmes ir jam išaiškinti, kad pareiškimą dėl palikimo atsisakymo jis gali padaryti tik savo vardu, taip pat savo vardu ir savo palikuonių vardu. Teismas sustabdo oficialaus testamentato patvirtinimo bylą ir nurodo šalims imtis civilinių arba administracinių veiksmy, jeigu šalys ginčija faktus, nuo kurių priklauso jų teisės, palikimo turtas arba testamentinės išskirtinės dalykas. Šaliai, kurios teisė, teismo manymu, yra mažiau pagrįsta, nurodoma imtis civilinių arba administracinių veiksmy. Jeigu šalys ginčija faktus, nuo kurių priklauso teisė į testamentinę išskirtinę arba kita teisė, teismas nurodo šalims imtis civilinių arba administracinių veiksmy, tačiau oficialaus testamentato patvirtinimo byla nestabdoma.

Baigęs nagrinėti oficialaus testamentato patvirtinimo bylą, teismas arba notaras priima sprendimą dėl paveldėjimo. Kadangi pagal Kroatijos teisę paveldėjimas atsiranda *ipso iure* testatoriaus mirties metu, sprendimas dėl paveldėjimo yra deklaratyvaus pobūdžio. Sprendime nurodomi įpėdiniai testatoriui mirus ir kitų asmenų įgytos teisės. Sprendimo turinys yra nustatytas Paveldėjimo įstatyme ir jame nurodoma ši informacija: testatorius (pavardė ir vardas, asmens tapatybės numeris, vieno iš tėvų vardas ir pavardė, gimimo data, pilietybė, santuokoje mirusių asmenų pavardė iki santuokos); palikimo turtas (nurodomas nekilnojamas turtas, įskaitant registracijai reikalingus duomenis iš žemės kadastro; nurodomas su palikimu susijęs kilnojamas turtas ir kitos teisės, kurias nustatė teismas); įpėdiniai (pavardė ir vardas, asmens tapatybės numeris, nuolatinė gyvenamoji vieta, įpėdinio ryšys su testatoriumi, ar įpėdinis paveldi pagal įstatymą ar testamentą, ar yra keletas įpėdinių, kiekvieno įpėdinio paveldima dalis, išreikšta trupmena); įpėdinio teisių ribojimas arba suvaržymas (ar įpėdinio teisei taikoma sąlyga, terminas ar nurodymas ir, jeigu taip, ar ji yra ribojama arba suvaržyta, taip pat kaip ir kokio asmens naudai); asmenys, turintys teisę gauti testamentinę išskirtinę arba kitą teisę, atsirandančią iš palikimo, konkrečiai nurodant tokią teisę (asmens pavardė ir vardas, asmens tapatybės numeris, nuolatinė gyvenamoji vieta). Sprendimas dėl paveldėjimo įteikiamas visiems įpėdiniams ir testamentinės išskirtinės gavėjams, taip pat asmenims, kurie nagrinėjant bylą pateikė prašymą dėl paveldėjimo; įsiteisėjęs sprendimas taip pat įteikiamas kompetentingai mokesčių institucijai. Sprendime dėl paveldėjimo teismas arba notaras nurodo, kad, vadovaujantis žemės kadastro įstatymo taisyklėmis, įsiteisėjus šiam sprendimui žemės kadastrė reikia padaryti reikalingus įrašus ir kad teismo, notaro arba jų nurodymu trečiojo asmens saugomas kilnojamas turtas turi būti perduotas įgaliojiesiems asmenims.

Prieš priimdamas sprendimą dėl paveldėjimo teismas arba notaras gali testamentinės išskirtinės gavėjo prašymu priimti atskirą sprendimą dėl testamentinės išskirtinės, jeigu įpėdiniai neginčija tokios testamentinės išskirtinės. Jeigu palikimo turtas neginčijamas tik iš dalies, gali būti priimamas sprendimas iš dalies siekiant nustatyti įpėdinius ir testamentinės išskirtinės gavėjus ir palikimo dalį, kuri nėra ginčijama.

Notaro, kuris oficialaus testamentato patvirtinimo bylą nagrinėja kaip teismo patikėtinis, priimtą sprendimą galima apskųsti. Skundas notarui paduodamas per aštuonias dienas nuo sprendimo įteikimo šalims, o notaras turi jį nedelsdamas perduoti kompetentingam savivaldybės teismui kartu su bylos medžiaga.

Skundas nagrinėja vienas teisėjas. Teismas atmeta visus ne laiku paduotus, neišsamius arba nepriimtinius skundus. Nagrinėdamas skundą dėl notaro priimto sprendimo, kuris buvo apskųstas, teismas gali palikti galioti visą sprendimą ar jo dalį arba jį panaikinti. Tais atvejais, kai apskųstas sprendimas panaikinamas (visiškai arba iš dalies), teismas pats priima sprendimą dėl panaikintos apskūsto sprendimo dalies. Teismo sprendimas, kuriuo visiškai arba iš dalies panaikinamas notaro sprendimas, negali būti skundžiamas paduodant atskirą skundą. Sprendimas dėl skundo įteikiamas šalims ir notarui.

Oficialaus testamentato patvirtinimo byloje pirmąją instanciją priimti teismo sprendimai gali būti skundžiami, jeigu Paveldėjimo įstatyme nenustatyta kitaip.

Skundą galima paduoti per penkiolika dienų nuo pirmosios instancijos teismo sprendimo įteikimo. Skundą galima paduoti pirmosios instancijos teismui, kuris, laiku išnagrinėjęs paduotą skundą, gali priimti naują sprendimą, pakeičiantį ginčijamą sprendimą, jeigu juo nepažeidžiamos kitų asmenų tame sprendime nustatytos teisės. Jeigu pirmosios instancijos teismas nepakeičia savo sprendimo, jis nusiunčia skundą antrosios instancijos teismui, nepaisant to, ar skundas buvo paduotas per įstatyme nustatytą terminą. Paprastai antrosios instancijos teismas sprendimus priima tik dėl laiku paduotų skundų, tačiau jis taip pat gali atsižvelgti į suėjus terminui paduotą skundą, jeigu dėl to nepažeidžiamos kitų asmenų ginčijamame sprendime nustatytos teisės.

Oficialaus testamentato patvirtinimo byloje neleidžiama naudotis išimtinėmis teisių gynimo priemonėmis.

7 Kaip ir kada asmuo tampa įpėdiniu ir testamentinės išskirtinės gavėju?

Asmeniui tapus įpėdiniu pagal įstatymą arba testamentą *ipso iure* (taikant įstatymą) testatoriaus mirties metu. Tuo metu įpėdinis įgyja paveldėjimo teisę, o palikėjo palikimas, kuris tampa įpėdinio paveldėjimo objektu, jam pereina pagal įstatymą. Norint įgyti paveldėjimo teisę, pareiškimas dėl palikimo priėmimo nebūtinai. Įpėdiniu nenorintis būti asmuo turi teisę atsisakyti palikimo iki pirmąją instanciją priimamas sprendimas dėl paveldėjimo.

Testamentinės išskirtinės gavėjas įgyja teisę į testamentinę išskirtinę testatoriaus mirties metu.

Oficialaus testamentato patvirtinimo bylos, kuriose nustatomi testatoriaus įpėdiniai, testatoriaus palikimo turtas ir kitos su palikimu susijusios teisės, kurios priklauso įpėdiniams, testamentinės išskirtinės gavėjams ir kitiems asmenims, yra aprašytos atsakyme į 6 klausimą, susijusį su oficialaus testamentato patvirtinimo bylomis.

8 Ar įpėdiniai atsako už mirusiojo skolas, ir jei taip, kokiomis sąlygomis?

Palikimo neatsisakę įpėdiniai solidariai atsako už testatoriaus skolas atsižvelgiant į jų paveldimo palikimo vertę.

9 Kokių dokumentų ir (arba) informacijos paprastai reikalaujama registruojant nekilnojamąjį turtą?

Siekiant įregistruoti nekilnojamąjį turtą žemės kadastrė, savivaldybės teismo, kurio teritorijoje yra turtas, žemės kadastro departamentui reikia pateikti šiuos dokumentus:

pasiūlymą dėl registracijos;

dokumento, kuriuo remiantis įgyjama teisė (teisėnės teisės įgijimo pagrindas: pardavimo sutartis, dovanojimo sutartis, susitarimas dėl išlaikymo, sprendimas dėl paveldėjimo ir pan.), originalą arba patvirtintą nuorašą;

asmens, kuriam perleidžiama teisė, pilietybės įrodymus (pilietybės pažymėjimas, patvirtinta paso kopija ir pan.) arba juridinio asmens statuso įrodymus (išrašas ir įmonių registro), jeigu teisę perleidžia užsienio juridinis asmuo;

jeigu pareiškėjui atstovauja advokatas, reikia pateikti įgaliojimų originalą arba patvirtintą kopiją;

jeigu užsienyje esantis pareiškėjas nepaskyrė jam atstovaujančio advokato, jis turi pareigą paskirti Kroatijoje gyvenantį advokatą, kuris gautų dokumentus; žyminio mokesčio – 200 HRK (Kroatijos kunų), antraštės Nr. 16 – sumokėjimo ir žyminio mokesčio – 50 HRK, antraštės Nr. 15 – sumokėjimo įrodymus, kaip nustatyta Teismų mokesčių įstatyme (NN Nr. 74/95, 57/96, 137/02, 26/03, 125/11, 112/12 ir 157/13).

9.1 Ar administratorius skiriamas privalomai arba privalomai to paprašius? Jei jis skiriamas privalomai arba privalomai to paprašius, kokių veiksmy tam reikia imtis?

Kroatijos teisėje nenustatyta pareiga paskirti palikimo administratorių. Taip yra todėl, kad palikimas įpėdiniams pereina palikimo atsiradimo metu taikant įstatymą (kai testatorius miršta arba paskelbiamas mirusiu).

Tačiau Kroatijos įstatyme nustatyta, kad konkrečiais atvejais paveldėjimo klausimus nagrinėjantis teismas paskiria laikiną palikimo saugotoją. Palikimo saugotojas taip pat paskiriamas tais atvejais, kai nėra žinomų įpėdinių arba jų buvimo vieta nežinoma, arba jie yra nepasiekiami ir kitais atvejais, kai tai yra

reikalinga. Laikinas palikimo saugotojas turi teisę įpėdinių vardu būti ieškovu ar atsakovu byloje, išieškoti skolas arba jas sumokėti ir atstovauti įpėdiniams. Prireikus teismas gali nustatyti konkrečias palikimo saugotojo teises ir pareigas. Testatoriaus kreditorių prašymu teismas taip pat gali paskirti palikimo, kuris buvo atskirtas nuo įpėdinio turto, saugotoją.

9.2 Kas įgaliotas vykdyti mirusiojo paskutinę valią ir (arba) administruoti turtą?

Palikimą administruoja įpėdiniai, išskyrus testamentą vykdytoji arba palikimo saugotojai patikėta palikimo dalį.

Testatorius testamentu gali paskirti vieną ar daugiau testamentą vykdytojų. Testamentą vykdytoju paskirtas asmuo neprivalo prisiimti tokių pareigų.

Konkrečias testamentą vykdytojo pareigas testatorius nurodo testamente. Jeigu testatorius nepateikė konkrečių nurodymų, testamentą vykdytojas visų pirma turi šias pareigas:

įpėdinių vardu ir jų sąskaita rūpintis palikimu ir imtis visų veiksmų, kad jį apsaugotų;

administruoti palikimą;

įpėdinių vardu ir jų sąskaita sumokėti skolas ir rūpintis palikimu ir įvykdyti testamentines išskirtines.

Tai darydamas testamentą vykdytojas privalo visais atžvilgiais vykdyti testamentą taip, kaip to pageidautų testatorius.

9.3 Kokie yra administratorių įgaliojimai?

Pagal Kroatijos teisę administratorius paprastai nėra skiriamas. Taip yra todėl, kad palikimas įpėdiniams pereina palikimo atsiradimo metu taikant įstatymą (kai testatorius miršta arba paskelbiamas mirusiu). Įpėdiniai administruoja visą palikimo turtą ir juo disponuoja. Jeigu yra keletas įpėdinių, jie administruoja visą palikimo turtą ir juo disponuoja kaip bendraturčiai tol, kol nustatoma kiekvienam jų priklausanti teisė į palikimą dalis, išskyrus palikimo dalį, kuri buvo patikėta testamentą vykdytoji arba palikimo saugotojai.

Priėmus galutinį sprendimą dėl palikimo, kuriuo nustatomos kiekvienam įpėdiniui priklausančios teisės į palikimą dalys, visą turtą, kuris iki to laiko buvo bendroji nuosavybė, administruoja ir juo disponuoja keletas įpėdinių tol, kol palikimas padalijamas, ir tai daro vadovaudamiesi taisyklėmis, kuriomis keletas įpėdinių administruoja turtą ir juo disponuoja, išskyrus palikimo dalį, kuri buvo patikėta testamentą vykdytoji arba palikimo saugotojai.

10 Kokie dokumentai vykdamas paveldėjimo procedūrą ar ją užbaigus pagal nacionalinę teisę paprastai išduodami paveldėtojų statusui ir teisėms patvirtinti? Ar jie turi konkrečią įrodomąją galią?

Jeigu bylos nagrinėjimo metu buvo paskirtas testamentą vykdytojas, teismas jo prašymu nedelsdamas išduoda pažymėjimą, kuriuo patvirtinamas testamentą vykdytojo vaidmuo ir įgaliojimai, įskaitant nurodymą visiems asmenims, kad testamentą vykdytojo pareiškimai turi būti prilyginami paties testatoriaus pareiškimams. Kiekvienas asmuo, kuris veikia sąžiningai atsižvelgdamas į testamentą vykdytojo, turinčio teismo išduotą pažymėjimą, pareiškimą, nėra laikomas atsakingu už jokią savo veiksmais įpėdiniams padarytą žalą. Jeigu teismas panaikina testamentą vykdytojo įgaliojimus, jis turi nedelsdamas grąžinti teismui pažymėjimą, kuriuo patvirtinamas jo vaidmuo ir įgaliojimai, arba jis bus laikomas atsakingu už bet kokią žalą, kuri gali atsirasti negrąžinus pažymėjimo.

Baigus nagrinėti oficialaus testamentą patvirtinimo bylą, yra priimamas sprendimas. Tame sprendime nustatomi asmenys, kurie tapo įpėdiniais mirus testatoriui, ir teisės, kurias kiti asmenys taip pat įgijo mirus testatoriui. Kadangi pagal Kroatijos teisę asmuo įpėdiniu tampa *ipso iure*, įpėdiniais tapusių asmenų nustatymo tikslas yra susijęs ne su paveldėjimo teisės arba palikimo įgijimu (paveldėjimo teisė ir palikimas įgyjami mirus testatoriui), bet tik su galimybes įgyvendinti įgytas paveldėjimo teises ir pareigas suteikimu ir tokių teisių ir pareigų įgyvendinimo palengvinimu.

Įsiteisėjus galutiniam sprendimui dėl paveldėjimo, laikoma, kad buvo nustatytas palikimo turtas, testatoriaus įpėdinis, jam priklausančios palikimo dalies dydis, tai, ar paveldėjimo teisė yra ribojama arba suvaržyta, o jeigu taip, tai kaip, ir ar yra kokių nors testamentinių išskirtinių, o jeigu taip, tai kokių.

Galutiniam sprendime dėl paveldėjimo nustatytus faktus gali ginčyti asmuo, kuris pagal Paveldėjimo įstatymo nuostatas neprivalo laikytis galutinio sprendimo dėl paveldėjimo, pareiškdamas civilinį ieškinį asmenims, kuriems yra naudingas nustatytas faktas, kurio teisingumą jis ginčija.

Galutinis sprendimas dėl paveldėjimo nėra privalomas asmenims, reikalaujantiems suteikti teisę į nustatytą palikimo dalį, jeigu jie nedalyvavo oficialaus testamentą patvirtinimo byloje kaip šalys ir jiems nebuvo tinkamai įteiktas asmeninis šaukimas. Be to, tokie sprendimai nėra privalomi asmenims, kurie teigia, kad dėl testatoriaus mirties jie turi paveldėjimo teisę pagal testamentą arba įstatymą arba kad jie turi teisę į testamentinę išskirtinę, jeigu jie nedalyvavo oficialaus testamentą patvirtinimo byloje kaip šalys ir jiems nebuvo tinkamai įteiktas asmeninis šaukimas.

Taikant išimtį, asmenys, kurie dalyvavo oficialaus testamentą patvirtinimo byloje šalių teisėmis arba jiems buvo tinkamai įteikti šaukimai į šią bylą, neprivalo laikytis galutinio sprendimo dėl paveldėjimo: atsižvelgiant į bet kurias jiems palankias teises, kylančias iš vėliau rasto testamentą; atsižvelgiant į civilinėse arba administracinėse bylose įsiteisėjus sprendimui dėl paveldėjimo nustatytas teises (kurias jiems buvo pasiūlyta iškelti); jeigu tenkinamos būtinosios sąlygos, kuriomis tokie asmenys galėjo pareikšti civilinį ieškinį dėl bylos nagrinėjimo iš naujo.

Paskutinis naujinimas: 18/03/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.